

ДОВКІЛЛЯ І КЛІМАТ:

інформаційно-аналітичний огляд екологічної та кліматичної політики і права ЄС

лютий 2018

Щоб отримувати огляди, надішліть листа з текстом "отримувати EUupdates" на адресу office@rac.org.ua

У ВИПУСКУ

Шановні друзі! Пропонуємо вашій увазі випуск «Довкілля і клімат: інформаційно-аналітичний огляд екологічної та кліматичної політики і права ЄС» за лютий 2018 року.

У лютому Європейська Комісія розпочала процедуру перегляду Директиви про питну воду. Покращення якості питної води, забезпечення кращого доступу громадян до питної води та інформації про неї завжди є на порядку денному ЄС, тому цьому питанню присвячена «Тема місяця».

Європейські інституції розглянули питання посилення законодавства ЄС у сфері поводження з відходами, зокрема, з побутовими відходами та відходами упакування, виконання законодавства ЄС з екодизайну. Увага приділялася фактичному впровадженню принципів циркулярної економіки, виконанню програмних документів в екологічній сфері, посиленню ролі інституцій у досягненні цілей та завдань екологічної політики ЄС.

Європейський Парламент створив спеціальний комітет з вивчення процедури погодження використання в ЄС пестицидів та ініціював політичний процес заборони у світі тестування косметики на тваринах.

У кліматичній сфері схвалені нові правила Європейської системи торгівлі викидами, ухвалені висновки з кліматичної дипломатії та затверджено інвестиційний пакет для підтримки переходу Європи до низьковуглецевої та циркулярної економіки.

В експрес-матеріалі пропонуємо стисло інформацію про Програму дій з навколишнього середовища до 2020 року та розглядаємо один із важливих принципів права ЄС – принцип пропорційності.

ДОВКІЛЛЯ

ПЕРЕГЛЯД ДИРЕКТИВИ ПРО ПИТНУ ВОДУ

#Питна вода

1 лютого 2018 р. Європейська Комісія ухвалила пропозиції щодо перегляду Директиви про питну воду з метою покращення якості питної води, забезпечення кращого доступу громадян до питної води та інформації про неї. Пропозиції ухваленні з метою досягнення Цілей сталого розвитку, як результат REFIT оцінювання* та у відповідь на європейську громадську ініціативу «Right2Water» («Право на воду»).

Громадяни та зацікавлені особи можуть висловити свою думку щодо пропозицій Європейської Комісії до 29 березня 2018 р. Наступним кроком у реформуванні законодавства ЄС з питної води є подання Європейською Комісією пропозицій з перегляду Директиви про питну воду до Європейського Парламенту та Ради ЄС для проведення з ними переговорів.

Детальніше про майбутні зміни правового регулювання доступу громадян до питної води в ЄС читайте у «Темі місяця».

* REFIT – Програма з регуляторної доцільності та практики – спрямована на покращення регулювання, усунення зайвих регуляторних витрат та забезпечення доцільності законодавства ЄС. Програма запроваджена як політична ініціатива в умовах реалізації Європейською Комісією політики розумного регулювання, спрямованої на спрощення законодавства ЄС. Детальніше про програму читайте у [«Імплементція екологічних зобов'язань в умовах дерегуляції в Європейському Союзі: досвід кращих практик для України»](#). Аналітичний документ. – Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля». – 2017.

Джерело: [Європейська Комісія](#)

ПОСИЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ЄС У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

#Відходи

27 лютого 2018 р. Комітет з довкілля, охорони здоров'я та харчової безпеки Європейського Парламенту підтримав попередні домовленості стосовно чотирьох законодавчих пропозицій Європейської Комісії з питань поводження з відходами та просування принципів циркулярної економіки. Пропозиції посилюють ієрархію поводження з відходами, зокрема, стосовно муніципальних відходів та відходів упакування. Нові правила передбачають амбітні завдання щодо:

- запобігання утворенню відходів – пропозиції фокусуються на запобіганні утворенню відходів, зокрема, зменшенні утворення харчових відходів до 50%, зупинення забруднення сміттям морських вод,
- роздільного збору відходів – до уже існуючих положень роздільного збору відходів (паперу та картону, скла, металу, пластику) передбачається роздільний збір шкідливих побутових відходів до 2022 р., біо-відходів до 2023 р. і текстилю до 2025 р.,
- перероблення відходів – до 2025 р. 55% муніципальних відходів повинні бути переробленими, до 2030 р. – 60%, до 2035 р. – 65%,

- захоронення відходів – до 2035 р. обсяг захоронених муніципальних відходів має бути зведений до 10% і менше від усіх утворених муніципальних відходів,
- політичних інструментів та інструментів заохочення – розширення відповідальності виробників, зокрема, встановлення до 2025р. обов'язкових схем розширеної відповідальності виробників щодо відходів упакування.

Джерело: [Європейська Комісія, Комітет з довкілля, охорони здоров'я та харчової безпеки](#)

ЗВІТ ПРО ВИКОНАННЯ 7-ОЇ ПРОГРАМИ ДІЙ ЄС З НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

#ПрограмаДійЗДовкілля, #Звіт

27 лютого 2018 р. Комітет з довкілля, охорони здоров'я та харчової безпеки Європейського Парламенту проголосував за проект Звіту про виконання 7-ої Програми дій ЄС з навколишнього середовища та досягнення її цілей до 2020 року, розглянув існуючі перепони та надав пропозиції у досягненні її завдань.

Серед іншого, Комітет наголосив на посиленні досліджень щодо боротьби із забрудненням довкілля, проблем використання наноматеріалів, впливу мікропластику, взаємозв'язку між системними ризиками та іншими факторами, що впливають на здоров'я, ґрунти тощо. Окрім того, приділено увагу необхідності інфраструктурних проектів, що в повній мірі розглядають вплив на довкілля на регіональному рівні, подальшого реформування Спільної аграрної політики стосовно стимулювання сталого виробництва продовольства, ведення фермерського і сільськогосподарського виробництва з метою зменшення їхнього впливу на довкілля.

Джерело: [Комітет з довкілля, охорони здоров'я та харчової безпеки](#)

ПОРЯДОК ДЕННИЙ ПАРЛАМЕНТСЬКОГО КОМІТЕТУ ENVI У ЛЮТОМУ 2018 РОКУ

#КомітетЗПитаньДовкілля

У лютому Комітет з довкілля, охорони здоров'я та харчової безпеки Європейського Парламенту розглянув низку питань в екологічній сфері, зокрема:

- проект звіту про виконання Директиви 2009/125/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 жовтня 2009 р., що встановлює рамки для визначення вимог з екодизайну, який застосовується до енергоспоживчих продуктів. Обговорювалося подальше просування Європейським Парламентом ідеї екодизайну. Наголошувалося, що потенціал директиви має бути використаний у повній мірі та з огляду на нові виклики для циркулярної економіки необхідно врахувати усі екологічні аспекти екодизайну,
- політики наближення з циркулярною економікою, зокрема, просування фінансових інструментів стимулювання, в т. ч. у запобіганні утворення відходів, встановленні правил, що передбачають інструменти та відповідальність осіб за моніторинг даних із запобігання утворення відходів на кожному етапі виробництва.

Окрім того, відбувся обмін думками щодо виконання Робочої програми комітету та встановлення пріоритетів його діяльності на 2018 рік. Серед пріоритетів у кліматичній

сфері очікується комюніке комітету про «Майбутнє ЄС в енергетичній та кліматичній політиці», реагування на документ «У напрямі до сталої Європи до 2030 р.» та майбутні законодавчі пропозиції щодо викидів CO₂ вантажним транспортом, моніторингу, звітуванню та контролю за викидами CO₂ морським транспортом.

Джерело: [Комітет з довкілля, охорони здоров'я та харчової безпеки](#)

ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄС ПОТРЕБУЄ ПОКРАЩЕННЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ: ПОГЛЯД ГРОМАДСЬКОСТІ

#РадаЄС, #Імплементация

У березні 2018 року відбудеться засідання Екологічної Ради ЄС, у зв'язку з чим Європейське екологічне бюро звернулося з листом щодо покращення імплементації екологічної політики в ЄС. Європейське екологічне бюро закликала Екологічну Раду ЄС посилювати її діяльність в Екологізації Європейського Семестру (Greening the European Semester) та Перегляді імплементації в екологічній сфері (Environmental Implementation Review) шляхом підвищення політичних зобов'язань з екологізації європейського економічного управління, заохочення переходу до економіки замкнутого циклу та підтримання Цілей сталого розвитку.

Серед іншого Європейське екологічне бюро зазначило про необхідність підтримки Екологічною Радою ЄС амбітних завдань із припинення використання разових пластикових виробів, повторного використання та переробки пластикового упакування до 2030 р., передбачених Стратегією ЄС з пластику, імплементації ЄС Оргуської конвенції тощо.

Джерело: [Європейське екологічне бюро](#)

ЄВРОПАРЛАМЕНТАРІ ЗАКЛИКАЛИ ДО ЗАБОРОНИ У СВІТІ ТЕСТУВАННЯ КОСМЕТИКИ НА ТВАРИНАХ

#Тварини, #Тестування, #Косметика

20 лютого 2018 р. члени Європейського Парламенту одногосно схвалили (63 голоси подано «за», 1 голос «утримався») резолюцію про вжиття дипломатичних заходів із заборони у світі тестування косметики на тваринах до 2023 року.

Не зважаючи на те, що з 2013 року в ЄС заборонена торгівля косметикою, яка проходила тестування на тваринах, європарламентарі звернули увагу на певні недоліки у цій сфері. Так, на ринку ЄС наявна косметика, що проходила тестування на тваринах поза межами ЄС, бракує правдоподібних даних щодо імпорту косметики в ЄС, яка проходила тестування на тваринах. Окрім того, інгредієнти косметичних засобів використовуються у виробництві іншої продукції (наприклад, ліки, миючі засоби, продовольство) і можуть проходити тестування на тваринах згідно з іншим законодавством.

Члени Європейського Парламенту закликали до заборони у світі як тестування косметики на тваринах, так і торгівлі косметичними інгредієнтами, які проходили тестування, та звернулися до лідерів ЄС щодо створення коаліції та початку роботи над міжнародною конвенцією у рамках ООН.

Джерело: [Європейський Парламент](#)

СТВОРЕНО КОМІТЕТ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ПЕСТИЦИДІВ В ЄС

#СпеціальнийКомітет, #Пестициди, #Гліфосат

У лютому 2018 року Європейський Парламент створив спеціальний комітет з вивчення процедури погодження використання в ЄС пестицидів. За результатами своєї діяльності комітет має надати висновки і рекомендації щодо: існуючої процедури погодження використання пестицидів в ЄС; потенційних недоліків, наявних під час наукової оцінки та погодження використання пестицидів; ролі Європейської Комісії у продовженні ліцензії на використання гліфосату; можливих конфліктів інтересів у погоджувальній процедурі; ролі європейських агентств та їхньої спроможності виконувати свої зобов'язання у процедурі погодження використання пестицидів.

Джерело: [Європейський Парламент](#)

ЗМІНА КЛІМАТУ

РЕФОРМУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СИСТЕМИ ТОРГІВЛІ ВИКИДАМИ ПІСЛЯ 2020 РОКУ

#СкороченняВикидів, #ПарниковіГази, #ЄвропейськаСистемаТоргівліВикидами

27 лютого 2018 року Рада ЄС затвердила нові правила Європейської системи торгівлі викидами (ЄСТВ) на період з 2021 по 2030 роки. Перегляд Директиви щодо торгівлі викидами є значним кроком у досягненні цілей ЄС щодо скорочення викидів парникових газів, як мінімум на 40% до 2030 року.

Реформа ЄСТВ передбачає щорічне скорочення допустимих порогових обсяг викидів парникових газів на 2,2%, вводить нові правила щодо захисту промисловості від ризику перевищення лімітів на викиди вуглецю. Зокрема, сектори з найвищим ризиком перенесення виробництва за межі ЄС отримуватимуть дозволи на викиди безкоштовно. Безкоштовний розподіл дозволів на викиди для інших секторів становитиме 30%, його поступове скасування розпочнеться після 2026 року (крім сектору теплопостачання).

Резерв для нових учасників спочатку міститиме невикористані дозволи за 2013-2020 рр. та 200 млн дозволів з резерву ринкової стабільності. Якщо дозволи не будуть використані протягом 2021-2030 років, то вони будуть повернуті до резерву ринкової стабільності. Кількість дозволів, які зберігаються в резерві ринкової стабільності, буде тимчасово подвоєна до кінця 2023 року. Держави-члени можуть продовжувати надавати компенсацію за непрямі витрати, пов'язані із викидами вуглецю, відповідно до правил надання державної допомоги.

Джерело: [Рада ЄС](#)

ЄС ІНВЕСТУЄ 98,2 МЛН ЄВРО У ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ ГРОМАДЯН

#ЗмінаКлімату, #КліматичнеФінансування

Європейська Комісія затвердила інвестиційний пакет у розмірі 98,2 млн євро для підтримки переходу Європи до низьковуглецевої та циркулярної економіки в рамках нової програми фінансування LIFE заради довкілля та кліматичних дій.

Інвестиційний пакет сприятиме покращенню якості життя європейських громадян у п'яти сферах: природа, вода, повітря, відходи та кліматичні заходи. Інвестиції охоплюють 10 проектів у Бельгії, Данії, Франції, Греції, Литві, Мальті, Іспанії та Швеції. У сфері кліматичних заходів передбачено фінансування проекту з енергоефективності у Бельгії, який передбачає ремонт понад 8 500 будинків для підвищення їх енергоефективності, а також фінансування адаптації до змін клімату в регіоні Наварри (Іспанія), шляхом впровадження систем раннього попередження річкових повеней та надзвичайних ситуацій, включаючи очищення стічних вод.

Джерело: [Європейська Комісія](#)

ВИСНОВКИ ЩОДО КЛІМАТИЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

#КліматичнаДипломатія, #ЗмінаКлімату

26 лютого 2018 року Рада міністрів закордонних справ ЄС затвердила висновки щодо кліматичної дипломатії. Рада підтвердила, що ЄС зберігатиме провідну роль у глобальній боротьбі зі зміною клімату на всіх рівнях. У документі наголошено на невідкладності швидкого виконання Паризької угоди, визнано вплив, який має зміна клімату на міжнародну безпеку і стабільність, та необхідність стабілізації ситуації у зв'язку з такими впливами. Окремий розділ присвячено питанням послідовності кліматичної політики у сфері торгівлі, транспорту та енергетики.

Джерело: [Рада ЄС](#)

КОРИСНО ЗНАТИ

Програма дій з навколишнього середовища до 2020 року

#ЕкологічнаПолітика

Основні засади екологічної політики ЄС визначаються, у так званих, «програмах дій з навколишнього середовища». Європейська екологічна політика до 2020 року керується Сьомою програмою дій з навколишнього середовища. Програма набрала чинності 1 січня 2014 року.

Програма визначає три основні цілі:

- охорона, збереження та розширення природного капіталу ЄС;
- перетворення ЄС у ресурсоефективну, зелену та конкурентну низьковуглецеву економіку;
- охорона громадян ЄС від тиску, пов'язаного з довкіллям, та ризику для здоров'я і добробуту.

Програму доповнюють дві додаткові горизонтальні цілі:

- зробити міста ЄС більш сталими;
- допомогти ЄС боротись з міжнародними екологічними та кліматичними викликами більш ефективно.

Для досягнення цих визначених цілей європейцям допомагають такі інструменти, як: краща імплементація законодавства; краща інформація через посилення знань; більші інвестиції для довкілля та зміни клімату; повна інтеграція екологічних вимог та міркувань в інші політики.

Принцип пропорційності

#ПринципиПраваЄС

Принцип пропорційності є одним з найважливіших загальних принципів, що визнаються правом ЄС. Принцип пропорційності закріплений статтею 5 Договору про Європейський Союз, а критерії його застосування визначені Протоколом 2 до Договору. Згідно з принципом пропорційності, заходи Європейського Союзу за змістом та формою не виходять за межі того, що є необхідним для досягнення цілей Договорів.

Відповідно до принципу пропорційності ЄС здійснює свою юрисдикцію тільки в межах тих повноважень, які надані ЄС державами-членами, відповідно до установчих договорів, а також для реалізації цілей, визначених договорами. Дії чи акти ЄС повинні бути пропорційні цілям, на досягнення яких спрямовані. Принцип пропорційності виконує функцію підтримання збалансованості цілей і дій ЄС у відповідних сферах.

ТЕМА МІСЯЦЯ

БЕЗПЕЧНА ПИТНА ВОДА ДЛЯ ВСІХ – ЗАКОНОДАВЧІ ІНІЦІАТИВИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ

#ПитнаВода

За даними Європейської Комісії більшість населення ЄС уже має доступ до питної води високої якості, особливо у порівнянні з іншими регіонами світу. Це є результатом як тривалого належного управління водними ресурсами у державах-членах, так і чинного водного законодавства ЄС (основу якого становить Директива 98/83/ЄС про питну воду), а також фінансування ЄС (протягом 2014-2020 років заплановано фінансування водного сектора у розмірі 14,8 млрд євро).

Водна політики ЄС щодо доступу до якісної та безпечної питної води ґрунтується на трьох складових:

- забезпечення питною водою, якість якої контролюється через стандарти, що враховують найновіші наукові дослідження,
- гарантування результативних та ефективних моніторингу, оцінювання та нагляду за забезпеченням якісною питною водою,
- надання споживачам адекватної, оновленої та відповідної інформації про якість питної води та з питань водопостачання.

Не зважаючи на це, перед Європейською Комісією постало питання про перегляд як законодавства, так і політики загалом у сфері забезпечення доступу до якісної питної води.

Передумови перегляду законодавства та політики ЄС про питну воду

Перегляд Директиви 98/83/ЄС про питну воду був одним із завдань, включених у Робочу програму Європейської Комісії на 2017 рік як безпосередній результат європейської громадської ініціативи «Right2Water» («Право на воду»). Пропозиції Комісії також враховували висновки REFIT оцінювання директиви та рекомендації ВООЗ.

Згідно з Договором про Європейський Союз для подання громадської ініціативи необхідно зібрати щонайменше 1 млн підписів. У грудні 2013 року до Європейської Комісії подано громадську ініціативу «Вода та санітарія – право людини. Вода – суспільне благо, а не товар». Цю ініціативу підтримало понад 1,6 млн громадян і вона була першою успішною європейською громадською ініціативою, яка збрала необхідну кількість підписів. Ініціатива вимагала, серед іншого, законодавчого впровадження права людини на воду і санітарію та забезпечення доступу до них для всіх мешканців. 19 березня 2014 р. Європейська Комісія надала позитивну відповідь на громадську ініціативу та розпочала процес підготовки законодавчих ініціатив.

У 2016 році Європейська Комісія затвердила результати REFIT оцінювання Директиви 98/83/ЄС про питну воду, згідно з якими директива визнана актуальною, такою, що забезпечує доступ до якісної питної води. Проте для досягнення цілей та завдань, передбачених нею, потребує перегляду та доопрацювання щодо параметрів, які визна-

чають стандарти якості питної води, впровадження ризик-орієнтовано підходу, покращення інформування споживачів питної води та попередження забруднення питної води засобами, за допомогою яких вона постачається населенню.

1 лютого 2018 р. Європейська Комісія схвалила законодавчі ініціативи з перегляду Директиви 98/83/ЄС про питну воду.

ЗАКОНОДАВЧА ІНІЦІАТИВА З ПЕРЕГЛЯДУ ДИРЕКТИВИ ПРО ПИТНУ ВОДУ: внесок до цілей та завдань інших правових інструментів

Опора соціальних прав ЄС
(European Pillar of Social Rights)

забезпечує право на доступ до життєвоважливих послуг, зокрема, до питної води

Цілі сталого розвитку до 2030 року

сприяє досягненню цілі 6.1.— забезпечення загального і рівного доступу до безпечної і недорогої питної води для всіх

Стратегія ЄС з пластику

зменшує забруднення водних ресурсів та покращує якість води у зв'язку зі зменшенням споживання бутильованої води

Паризька угода

сприяє досягненню кліматичних завдань – зменшення споживання бутильованої води (зі 100 до 88 літрів на рік до 2050 року) зменшить викиди парникових газів до 1,2 млн тонн

Джерело: [Європейська Комісія](#)

Оновлені підходи до законодавства та політики ЄС про питну воду

Законодавчі ініціативи Європейської Комісії щодо перегляду Директиви 98/83/ЄС про питну воду стосуються чотирьох основних складових:

- *покращення стандартів безпечності питної води.* З врахуванням останніх наукових досліджень Європейська Комісія у співпраці з ВООЗ переглядає перелік стандартів, які визначають безпечність питної води. Оновлений перелік включає 18 нових і переглянутих параметрів, спрямованих на гарантування безпечності водопровідної питної води,

- *зменшення ризиків як для населення, так і держав-членів ЄС, з питань доступу до якісної питної води.* Застосовуючи ризик-орієнтований підхід, державні органи будуть спроможні визначити ймовірні ризики для водних ресурсів уже на рівні їх розподілу, що дозволить забезпечити додатковий захист як зацікавлених осіб, так і джерел водопостачання,
- *покращення доступу до води,* що передбачає доступ усіх мешканців, особливо, тієї частини населення, яке не має доступу до питної води або такий доступ є обмеженим. Насамперед мова йде про покращення доступу до питної води соціально незахищених верств населення. Споживання водопровідної води розглядається Європейською Комісією як дешевший, безпечніший та екологічно-дружній поступ у доступі до якісної питної води, а тому розвиватиметься у подальшому. Такий підхід дозволить зекономити фінансові витрати, зменшити забруднення довкілля, зокрема, відходами пластику, та знизити викиди парникових газів,
- *зростання прозорості та поінформованості.* Нові правила прозорості та поінформованості спрямовані на одержання споживачами інформації в он-лайн режимі, дружньому для користувачів, про якість питної води та послуги з водопостачання на локальному рівні.

600 млн євро / рік – економія домогосподарств у разі зменшення споживання бутильованої питної води в ЄС

Джерело: [Європейська Комісія](#)

Окрім того, Європейська Комісія посилить роботу над стандартизацією виробничих конструкцій та засобів (зокрема, водопроводів) для попередження забруднення питної води під час їх експлуатації.

ОФІЦІЙНО:

[Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the quality of water intended for human consumption \(recast\).](#) COM/2017/0753 final - 2017/0332 (COD).

[Refit evaluation of the Drinking Water Directive 98/83/EC.](#) Commission staff working document. SWD(2016) 428 final.

[European Commission / Environment / Water / Drinking Water.](#)

Із запитаннями та уточненнями звертайтеся до: [Козак Зоряни](#), старшого аналітика Ресурсно-аналітичного центру «Суспільство і довкілля»

Архів оглядів: <http://www.rac.org.ua/oglyad/spetsialni-oglyady>

Усі права на цю публікацію належать ГО «Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство довкілля». На цю публікацію поширюються умови ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства – Некомерційна – Поширення На Тих Самих Умовах 4.0 Міжнародна Публічна Ліцензія» (CC BY-NC-SA 4.0).

